

Колісникова Г. В.,
*кандидатка юридичних наук,
доцентка кафедри цивільного права
№ 2 Національного юридичного
університету
імені Ярослава Мудрого*

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

У складний для України час військової агресії дуже багато європейських країн допомагають продуктами харчування, дитячими продуктами харчування, одягом і т. ін. Дослідження інституту захисту прав споживачів щодо безпечності харчових продуктів завжди було і є актуальним. Статтею 50 Конституції України передбачено, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

У Конституції України наголошується на безпечності харчових продуктів для споживачів, на це звертають свою увагу також і закони України «Про захист прав споживачів», «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» та «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Будь-яка продукція, а в нашому випадку – харчові продукти, які перетинають кордон і споживаються на території України, повинні бути безпечні. Під безпечним харчовим продуктом законодавець розуміє харчовий продукт, який не справляє шкідливого впливу на здоров'я людини та є придатним для споживання.

Більшість країн ЄС надсилають до України волонтерську допомогу. Польща, виступаючи волонтером і намагаючись якось допомогти Україні, надсилає в якості волонтерської допомоги продукти харчування, а саме «сладку допомогу» – печиво «Apetitki», цей харчовий продукт було виготовлено в Румунії. Держпродспоживслужба Харкова визнала печиво «Apetitki» як небезпечний продукт. Провівши аналіз цього печива, з'ясувалось, що цей продукт небезпечний для споживачів при самому її споживанні також можливий летальний кінець. Держпродспоживслужба наголошує та просить споживачів бути уважними та допомогти, негайно, вилучити всю партію небезпечної продукції з обороту тому, що у складі цього печива високий вміст акриламід.

Акриламід – це амід акрилової кислоти. На вигляд – безбарвні кристали з температурою плавлення 84.5°C. Речовина розчиняється у воді, етанолі, ацетоні, є вибухонебезпечною і пожежонебезпечною (самозаймається при температурі 424°C). Акриламід токсичний- проявляє сильні нейротоксичні властивості.

Нейротоксин – токсин, специфічний до нейронів, звичайно взаємодіє з іонними каналами та білками мембрани. Багато отрут і токсинів, які використовують організми для захисту від хребетних, є нейротоксинами.

Найчастіший ефект – параліч, який настає дуже швидко. Нейротоксинами ботулотоксин, понератоксин, тетродотоксин, батрахотоксин, компоненти отрут бджіл, скорпіонів, змії, токсин слинних

залоз кліщів. Сильні нейротоксини, такі як батрахотоксин, впливають на нервову систему деполяризацією нервів і м'язових волокон, збільшуючи проникність клітинної мембрани для йонів натрію.

Під час проведення випробувань на щурах було встановлено, що концентрація акриламід у організмах у пропорції 149 мг/кг половина піддослідних загинула. Також, акриламід може утворюватися вступаючи в реакцію з аспарагіном та цукром вище 180° С. У результаті досліджень акриламід був виявлений у чорних оливках, сушених сливах, арахісі, смаженій картоплі, каві. Регламентом Європейського парламенту і ради (ЄС) № 178/2002 встановлено, що небезпечний фактор у харчовому продукті – будь-який хімічний, фізичний, біологічний чинник харчового продукту або його стан, що може спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини.

Під час встановлення небезпечності харчового продукту враховуються:

- звичайні умови використання харчового продукту споживачем, кожна стадія його виробництва, переробки та обігу;

- інформація про харчовий продукт, надана споживачеві, зокрема шляхом зазначення у маркуванні, та інша загальнодоступна споживачеві інформація про уникнення негативних для здоров'я наслідків, пов'язаних з харчовим продуктом чи категорією харчових продуктів.

Під час встановлення шкідливості харчового продукту для здоров'я враховуються: можливий короткостроковий чи довгостроковий вплив харчового продукту на здоров'я людини, яка його споживає, та на майбутні покоління; можливий накопичувальний ефект токсичності; особлива чутливість організму окремої категорії споживачів, якщо харчовий продукт призначений для цієї категорії споживачів.

Стаття 1209 Цивільного кодексу України (далі ЦК України), тлумачить, що підстави для відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном, у тому числі такого, що є складовою частиною іншого рухомого чи нерухомого майна, включаючи електроенергію, встановлюються законом. Виникає питання до кого споживач може звернутись з позовом, окрім скарги до Держпродспоживслужби.

Стаття 1210 ЦК України, а саме п. 2, зазначає, що шкода, завдана внаслідок недоліків робіт (послуг), підлягає відшкодуванню їх виконавцем.

Потрібно з'ясувати, хто є виконавцем: виробник із Румунії, країна в якій знаходиться замовник, з якої пришла ця допомога Польща, волонтерська організація, яка отримала цю допомогу?

На нашу думку, щоб захистити українського споживача необхідно звертатись з позовом до Європейського суду з прав людини на виробника, який знаходиться на території Євросоюзу, оскільки Загальна декларація прав людини, яка ратифікована Україною і наголошує на тому, що кожна людина має право на життя.